

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „AVA INVEST”
Reģ.Nr. 40003733705
Ieriķu ielā 20
Rīgā, LV-1084

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2008.gada 7.oktobrī

Nr.53-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – PTAC) 2008.gada 9.jūnijā, kā arī papildus 2008.gada 21.jūlijā saņemts patērētājas (...) iesniegums (turpmāk – Patērētājas Iesniegums) saistībā ar SIA „AVA INVEST” (turpmāk – Sabiedrība) 2008.gada 6.maijā noslēgto Ekskluzīvo līgumu (...) Par starpniecības pakalpojumiem un konsultācijām īpašuma pārdošanā (turpmāk – Līgums).

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

[1] Saskaņā ar Līgumu Sabiedrība apņēmusies 14 dienu laikā sniegt Patērētājai starpniecības pakalpojumu un konsultācijas par Patērētājai piederošā attiecīgā nekustamā īpašuma pārdošanu. Iesniegumā norādīts, ka Patērētāja ir saņēmusi nekvalitatīvu un līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu, Līgums ir bijis iepriekš sagatavots tipveida līgums un tajā ir ietverti netaisnīgi līguma noteikumi.

Iesniegumā izteikts lūgums PTAC atzīt, ka Sabiedrība nav sniegusi Patērētājai kvalitatīvu un noslēgtajam Līgumam atbilstošu pakalpojumu, atzīt par patērētāja tiesības pārkāpjošiem un spēkā neesošiem attiecīgus Līguma noteikumus, atzīt visu Līgumu par spēkā neesošu, kā arī izvērtēt to, vai Sabiedrība, nesniedzot skaidru atbildi uz Patērētājas 2008.gada 27.jūnija prasījuma pieteikumu, nav saucama pie administratīvās atbildības.

[2] Sakarā ar Patērētājas Iesniegumu un Līguma noteikumu vērtējumu PTAC 2008.gada 9.jūlijā pieprasīja Sabiedrībai sniegt paskaidrojumu, kā arī aicināja izteikt savu viedokli par Līguma noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām.

[3] 2008.gada 28.jūlijā PTAC saņemtajā paskaidrojuma vēstulē (turpmāk – Paskaidrojums) Sabiedrība, uzskatot Patērētājas sūdzību un prasījuma pieteikumu par nepamatotu, pauž šādu viedokli:

1) Līguma noteikumi atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumam (turpmāk – PTAL);

2) Līgums neierobežo izmantot normatīvajos aktos paredzētās Klienta tiesības;

3) saskaņā ar Līguma noteikumiem Klientam bija iespēja grozīt Līgumu, atkāpties no Līguma;

4) Līgumā pusēm ir vienlīdzīga atbildība un tā noteikumi nav pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu;

5) slēdzot Līgumu, Klientam bija reāla iespēja ietekmēt Līguma noteikumus, izteikt savu Līguma variantu, piedāvāt Līguma grozījumus;

6) visi Līguma noteikumi ar Klientu ir apspriesti, un tikai pēc tam Līgums ir parakstīts;

7) Līguma noteikumi ir formulēti vienkārši un saprotamā valodā;

8) Sabiedrība ir izpildījusi līgumsaistības pienācīgi, ko apliecina pircēja (...) apliecinājums (pielikumā pievienota kopija) un informācija interneta portālā „SS.LV”;

9) attiecībā uz Līguma 1.2.punktu Sabiedrība paskaidro, ka „ekskluzīvas un izņēmuma tiesības” uz starpniecības pakalpojumu un konsultāciju sniegšanu par īpašuma pārdošanu no Sabiedrības puses nozīmē reklāmu izvietošana, potenciālo pircēju piesaistīšanu, īpašuma apskates organizēšanu, sarunu un tikšanos organizēšanu, koordinēšanu, dokumentu sagatavošanas, parakstīšanas organizēšanu, iesniegšanu Zemesgrāmatā; no Klienta puses tas nozīmē uzrādīt un sniegt Konsultantam pilnu un patiesu informāciju, pierādījumus un nepieciešamos dokumentus īpašuma pārdošanai, Līguma darbības laikā bez saskaņošanas ar Konsultantu ne personīgi, ne ar citu starpnieku palīdzību nepārdot, nedāvināt, neatsavināt un nepagrūtināt īpašumu; Sabiedrība norāda, ka tā nevar atteikt klientam dot saskaņojumu īpašuma pārdošanai (atsavināšanai), dāvināšanai un apgrūtināšanai un ka Sabiedrība neierobežo Klienta kā īpašnieka tiesības brīvi rīkoties ar savu nekustamo īpašumu, jo noslēgtais Līgums aptver tikai starpniecības pakalpojuma un konsultāciju sniegšanu;

10) attiecībā uz Līguma 3.1.1.punkta noteikuma piemērošanas gadījumiem Sabiedrība informē, ka tajā minētais līgumsods nav piemērojams Līguma 3.1.punktā un 4.1.punktā minētajos gadījumos;

11) saistībā ar Līguma 3.1.2.punktu Sabiedrība informē, ka, ja Līguma izpilde kļuvusi neiespējama Sabiedrības vainas dēļ, tad šādā gadījumā Klientam nav pienākums samaksāt Sabiedrībai atlīdzību;

12) Līguma 4.1.punktā ietvertā „atkāpšanās nauda” (nevis sodanauda) ietver ekonomisko pamatojumu: Konsultants pēc Līguma parakstīšanas uzsāk darbu saskaņā ar Līguma 2.1.punktu un līdz iespējamajai Klienta atkāpšanās no Līguma dienai ir jau padarīts darbs EUR 100.00 apmērā (reklāma, zvani, pārrunas, degviela), līdz ar to Sabiedrība nepiekrīt iespējamajai līgumsoda neproporcionalitātei;

13) attiecība uz Līguma 6.3.punktu Sabiedrība paskaidro, ka, ja Klients vienas darba dienas laikā rakstiski informē Konsultantu par īpašuma atsavināšanas, priekšlīguma vai rokas naudas līguma noslēgšanu ar pircēju vai potenciālo pircēju, kurš par tādu kļuvis Konsultanta starpniecības pakalpojumu vai konsultācijas sniegšanas rezultātā, Klientam netiek piemērota Līguma 4.1.punktā minētā „atkāpšanās nauda”.

Sabiedrība Paskaidrojumā arī informē, ka šobrīd Sabiedrība piedāvā klientam jaunu līguma projektu saskaņā ar PTAL un citiem patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Sabiedrība Paskaidrojumam pievienojusi konsultanta R.Ahatova 2008.gada 1.jūlija paskaidrojumu par līgumsaistību izpildi, pircēja A.Kazuļa 2008.gada 27.maija apliecinājuma kopiju, 2008.gada 6.maija nekustamo īpašumu konsultanta piesaistīto iespējamo pircēju saraksta kopiju.

[4] 2008.gada 4.augustā PTAC saņēma Sabiedrības papildinājumus Paskaidrojumam, ar ko nosūtītas ar citiem klientiem noslēgtu līgumu kopijas kā pierādījumi tam, ka katram klientam tiek dota iespēja veikt izmaiņas līgumu projektos vai piedāvāt savu līguma variantu. Sabiedrība uzsver, ka tāda pati iespēja tika dota Patērētājam, bet viņa piekrita tam variantam, kuru parakstīja, un kurā paredzētos pienākumus Sabiedrība izpildīja – atrada potenciālo pircēju, ar kuru vēlāk tika noslēgts pirkuma līgums. Sabiedrība atkārtoti pauž uzskatu, ka Patērētājas sūdzība PTAC un prasījuma pieteikuma iesniegšana ir ar mērķi vilcināt vai izvairīties no pakalpojuma apmaksas.

[5] Izvērtējot lietas materiālus, PTAC konstatēja, ka Sabiedrība ir pieļāvusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹¹panta pirmajā daļā paredzēto administratīvo pārkāpumu un 2008.gada 22.jūlijā uzaicināja Sabiedrību uz administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanu. 2008.gada 26.augustā PTAC sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.203018 un 2008.gada 12.septembrī pieņēma lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.EO3-RIG-364, kurā secināja, ka Sabiedrība ir izdarījusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹¹panta pirmajā daļā minēto administratīvo pārkāpumu, jo nav sniegusi atbildi pēc būtības uz Patērētājas 2008.gada 27.jūnija prasījuma pieteikumu un tajā izvirzīto prasību par rēķina anulēšanu (jeb Līguma laušanu) un tādējādi pārkāpusi 2006.gada 1.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.631 „Kārtība, kādā piesakāms un izskatāms patērētāja prasījums par līguma noteikumiem neatbilstošu precī vai pakalpojumu” 15.punkta prasības, un ar kuru Sabiedrībai piemēroja administratīvo naudas sodu Ls 30.00 apmērā.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

1. Patērētāja ir uzskatāma par patērētāju PTAL 1.panta 3.punkta izpratnē, savukārt Sabiedrība ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju atbilstoši PTAL 1.panta 4.punktam, līdz ar to Līguma noteikumiem ir jāatbilst PTAL prasībām.

2. Saskaņā ar PTAL 25.panta trešo daļu PTAC darbības mērķis ir efektīvas patērētāju tiesību un interešu aizsardzības nodrošināšana. Atbilstoši PTAL 25.panta ceturtās daļas 4.punktam un 6.punktam PTAC funkcijās ietilpst „par patērētāju tiesību pārkāpumiem saņemto patērētāju iesniegumu izskatīšana, palīdzības sniegšana patērētājiem konfliktu risināšanā ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, kā arī patērētāju likumīgo prasību izpildes pieprasīšana” un „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. PTAL 25.panta astotā daļa paredz, ka, ja konstatēts patērētāju tiesību pārkāpums, kas skar patērētāju individuālās vai grupas intereses (patērētāju kolektīvās intereses), un tas var radīt kaitējumu vai zaudējumus atsevišķa patērētāja tiesībām, PTAC ir tiesīgs pieņemt lēmumu, ar kuru uzdod pakalpojuma sniedzējam izbeigt pārkāpumu un veikt noteiktas darbības tā ietekmes novēršanai un kurā nosaka termiņu šo darbību izpildei. Tādējādi PTAC ir tiesīgs izvērtēt Līguma noteikumus savas kompetences ietvaros un pieņemt lēmumu patērētāju tiesību pārkāpuma novēršanai.

3. Saskaņā ar PTAL 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi”. Saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši PTAL 6.panta pirmās daļas noteikumiem Sabiedrība nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un līgumu projektos. PTAL 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, „novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus”.

4. Lai arī līgumu patērētājs ir parakstījis, tomēr PTAL ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā PTAL 6.panta piektajā un septītajā daļā paredzētais. Saskaņā ar PTAL 6.panta piektajā daļā noteikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi per se tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu

piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no Netaisnīgu līgumu direktīvas piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma”// „Likums un Tiesības”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”. Savukārt saskaņā ar PTAL 6.panta astoto daļu „ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie noteikumi”.

Turklāt atbilstoši PTAL 6.panta sestajai daļai, „ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi”. Savukārt, PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka, „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji ir savstarpēji apsprieduši katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

No lietas materiāliem izriet, ka Sabiedrība nav iesniegusi nekādus pierādījumus tam, ka Līguma noteikumi ir apspriesti ar Patērētāju. PTAC norāda, ka Paskaidrojumam pievienotie līgumi, kas nav identiski Līgumam, nav uzskatāmi par pietiekamu pierādījumu Līguma noteikumu apspriešanas faktam. Līdz ar to PTAC secina, ka Līguma noteikumi, izņemot Līguma būtiskās sastāvdaļas, nav līgumslēdzēju pušu apspriesti.

5. Izvērtējot Līguma noteikumus, PTAC konstatē, ka Līguma 3.4.punktā ietverts noteikums, kas nosaka Klienta saistības „Līguma darbības laikā bez saskaņošanas ar „NI Konsultants” ne personīgi, ne ar citu starpnieku palīdzību „Īpašumu” nepārdot, nedāvināt, neatsavināt un neapgrūtināt. Nekavējoties informēt „NI Konsultants”, ja tiek mainīts vai grozīts „Īpašuma” juridiskais stāvoklis.”

Saistībā ar šī Līguma noteikuma vērtējumu PTAC aicināja Sabiedrību paskaidrot, vai Līguma 3.4.punkta noteikums neierobežo Patērētājas kā īpašnieces tiesības brīvi rīkoties ar savu nekustamo īpašumu, it īpaši ņemot vērā to, ka Līgums aptver tikai starpniecības pakalpojuma un konsultāciju sniegšanu, kā arī vai tādējādi Patērētāja netiek nostādīta savu interešu aizsardzībai būtiski neizdevīgā stāvoklī. Sabiedrība Paskaidrojumā vērš uzmanību uz to, ka Līguma 3.4.punktā runa ir par attiecīgo darbību saskaņošanu ar Sabiedrību, bet

Sabiedrība nevar atteikt klientam dot attiecīgu saskaņojumu īpašuma atsavināšanai, dāvināšanai un apgrūtināšanai. Tādējādi no Sabiedrības Paskaidrojuma izriet, ka Patērētājas kā īpašnieces tiesības brīvi rīkoties ar nekustamo īpašumu netiek ierobežotas – arī pati Sabiedrība atzīst, ka noslēgtais Līgums attiecas tikai uz starpniecības pakalpojuma un konsultāciju sniegšanu. Līdz ar to PTAC secina, ka ar minēto Līguma noteikumu Patērētājas kā nekustamā īpašuma īpašnieces tiesības netiek pārkāptas.

6. Līguma 3.1.1.punktā noteikts: „Gadījumā, ja kāda no Pusēm neizpilda savus ar šo Līgumu uzņemtos pienākumus vai saistības kā noteikts Līgumā, tad viņa maksā otrai Pusei līgumsodu € 100,- apmērā par katru šādu pārkāpumu.”

Saskaņā ar šo Līguma noteikumu Patērētājai, kā arī Sabiedrībai līgumsaistību nepildīšanas gadījumā ir jāmaksā līgumsods 100.00 eiro apmērā par katru Līguma pārkāpumu.

Sabiedrība norāda, ka Līguma 3.1.1.punkta noteikums netiek piemērots Līguma 3.1.punktā un 4.1.punktā noteiktajos gadījumos, tas ir, maksājuma kavēšanas un Līguma laušanas gadījumos. Ņemot vērā minēto un skatot Līguma 3.1.1.punktu kontekstā ar pārējiem Līguma noteikumiem, secināms, ka nevar izveidoties situācija, ka Patērētājai ir jāmaksā dubultais līgumsods, kā arī Līguma 3.1.1.punktā paredzētais līgumsods tiek piemērots (par katru līgumsaistību pārkāpumu) kā vienreizējs un konstants (nepieaugošs) līgumsods. Tādējādi PTAC konstatē, ka Līguma 3.1.1.punkta noteikums nenosaka nenostāda Patērētāju neizdevīgā stāvoklī un nav pretrunā ar labticīguma prasībām. Šajā sakarā PTAC arī ņem vērā to, ka Līguma 3.1.1.punktā minētais līgumsods ir paredzēts abām līgumslēdzējām pusēm – gan Patērētājai, gan Sabiedrībai – vienādā apmērā.

7. Līguma 3.1.2.punktā paredzēts: „Gadījumā, ja šis Līgums tiek izbeigts Klienta vainas dēļ, vai arī tā izpilde kļuvusi neiespējama šī Līguma noteikumu pārkāpuma dēļ, „NI Konsultantam” ir tiesības saņemt ar šo Līgumu noslēgto atlīdzību 3 (trīs) darba dienu laikā pēc rēķina piestādīšanas Klientam.”

Attiecībā uz Līguma 3.1.2.punktu PTAC norāda, ka tas ir vērtējams kā neskaidrs līguma noteikums, jo no tā satura nav skaidri saprotams, kuras līgumslēdzējas puses vainas dēļ Līguma izpilde kļuvusi neiespējama – tādējādi var rasties situācija, ka Sabiedrība ir tiesīga saņemt atlīdzību pat tad, ja Līguma izpilde kļuvusi neiespējama pašas Sabiedrības vainas dēļ.

Lai arī Sabiedrība Paskaidrojumā norāda, ka, ja Līguma izpilde kļuvusi neiespējama Sabiedrības vainas dēļ, tad klientam nav pienākums samaksāt Sabiedrībai atlīdzību, PTAC norāda, ka Līguma 3.1.2.apakšpunkta noteikums patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos būtu jāgroza, precizējot, ka pakalpojuma sniedzējam ir tiesības saņemt atlīdzību, ja Līguma izpilde ir kļuvusi neiespējama sakarā ar Līguma noteikumu pārkāpumu klienta vainas dēļ. Vienlaikus attiecībā uz Līguma 3.1.2.punkta noteikumu PTAC vērš uzmanību uz to, ka saskaņā ar PTAL 6.panta 2¹.daļas noteikumiem neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam.

8. Līguma 4.1.punkts nosaka, ka „Puse var atkāpties no Līguma, samaksājot otrai Pusei „atkāpšanās naudu” 1000 eiro (viens tūkstotis euro) apmērā, brīdinot par to 10 (desmit) dienu laikā pirms atkāpšanās”.

No šī Līguma noteikuma izriet, ka vienpusējas Līguma laušanas gadījumā Patērētājam ir jāmaksā „atkāpšanās nauda”, kas pēc būtības saskaņā ar Civillikumu ir uzskatāma par līgumsodu, 1000.00 eiro apmērā, tas ir, 50% apmērā no kopējās Līguma summas, kas saskaņā ar Līguma 5.4.punktu ir 2000.00 eiro.

Sabiedrība norāda, ka Līguma 4.1.punktā noteiktais līgumsods ietver ekonomisko pamatojumu, jo līdz iespējamajai Līguma laušanas dienai Konsultants jau būs izdarījis darbu 100.00 eiro apmērā.

PTAC vērtējumā šāda apmēra līgumsods ir uzskatāms par neproporcionāli lielu un nesamērīgu, un tas nostāda Patērētāju neizdevīgā stāvoklī. PTAC ņem vērā to, ka līgumsods ir 50% apmērā no kopējās Līguma summas. Turklāt arī pati Sabiedrība nav iesniegusi līgumsoda 1000.00 apmērā ekonomisko pamatojumu, jo ir norādījusi, ka iespējamais pakalpojuma sniedzēja darbs, kas izdarīts līdz Līguma laušanai, būtu vērtējams 100.00 eiro apmērā.

PTAC, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, vadās no PTAL 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principa, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt nesamērīgi liels. Tāpat, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, jāvadās no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības principa, ievērojot, ka ”pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). PTAC arī ņem vērā to, ka līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors ir tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina. Civiltiesību doktrīnā pastāv viedoklis, ka ”Latvijā, vadoties no labiem tikumiem, pārāk lielu līgumsodu varētu atzīt par netaisnu” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.).

Ņemot vērā augstāk minēto un to, ka saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu par netaisnīgu ir uzskatāms līguma noteikums, kas paredz neproporcionāli lielu līgumsodu, PTAC atzīst, ka Līguma 4.1.punkts ir netaisnīgs Līguma noteikums saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu.

Vienlaikus PTAC vērš uzmanību uz to, ka Līguma 4.1.punkta atzīšana par netaisnīgu līguma noteikumu neierobežo pakalpojuma sniedzēja tiesības prasīt no patērētāja maksu par līdz Līguma laušanas brīdim jau sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī tas neizslēdz līgumslēdzēju pušu tiesības nepieciešamības gadījumā prasīt zaudējumu atlīdzību.

9. Līguma 7.2.apakšpunktā ietverts noteikums par to, ka „ja vienošanās nav panākta, strīds pēc „NI Konsultanta” izvēles tiek nodots izskatīšanai Rīgas Šķīrējtiesā viena šķīrējtiesneša sastāvā saskaņā ar Šķīrējtiesas reglamentu, vai

LR tiesā pēc „NI Konsultanta” juridiskās adreses saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu”.

Saskaņā ar šo Līguma noteikumu līgumslēdzēju pušu strīdu galīga izskatīšana ir paredzēta Rīgas šķīrējtiesā vai Latvijas Republikas vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc Sabiedrības izvēles.

PTAC atzīmē, ka saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas ”izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā”. PTAC norāda, ka, lai arī Līguma 7.2.punktā ir formāli novērsta neatbilstība PTAL 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem, konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas ar šķīrējtiesas klauzulas, kas pieļauj strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, sekām: prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā. Šādu viedokli apstiprina arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs (..) strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē.” Tātad situācijā, kad pakalpojuma sniedzējs vai pārdevējs no līguma izrietoša strīda risināšanai saskaņā ar līguma noteikumiem vērstos šķīrējtiesā, patērētājam vairs nebūtu iespēju realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs, līdz ar to šādā gadījumā viņam būtu kavētas tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet no Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka gadījumā, ja strīda izšķiršana ir paredzēta šķīrējtiesā vai vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc prasītāja izvēles, tiek ierobežota patērētāja izvēles brīvība. Tādējādi šāds līguma noteikums kā Līguma 7.2.punkta noteikums nostāda patērētāju savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši PTAL 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar PTAL 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu. Šādu uzskatu pauž arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.februāra spriedums lietā Nr.A42394906, 2.5.punkts), atzīstot, ka „līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā vai šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles, tāpat kā līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, rada būtisku neatbilstību pušu saistībās un pienākumos par sliktu patērētājam un nostāda to neizdevīgā stāvoklī.”

Tāpat PTAC vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „Ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K.Torgāns. Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

Ņemot vērā augstāk minēto, PTAC norāda, ka Līguma 7.2.punkta noteikums vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums atbilstoši PTAL 6.panta trešās daļas 1.punktam (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 5.punktu) un 7.punktam.

10. Saistībā ar Patērētājas Iesniegumā izteikto lūgumu atzīt Līgumu par spēkā neesošu kopš tā noslēgšanas brīža PTAC norāda, ka atbilstoši PTAL 6.panta astotās daļas noteikumiem par spēkā neesošiem ir atzīstami netaisnīgie līguma noteikumi, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie līguma noteikumi. Izvērtējot konkrēto gadījumu, secināms, ka Līgums var pastāvēt arī turpmāk, ja tiek atzīti par spēkā neesošiem augstāk konstatētie netaisnīgie līguma noteikumi. Vienlaikus PTAC vērš uzmanību uz Civillikuma noteikumiem par gribas īstumu, slēdzot tiesisku darījumu, un norāda, ka gadījumā, ja Patērētāja uzskata, ka, noslēdzot Līgumu, viņas griba nebija radusies brīvi – bez maldības, viltus vai spaidiem – Patērētājam ir tiesības vērsties tiesā ar prasību par konkrētā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu.

11. Sakarā ar Patērētājas Iesniegumā izteikto lūgumu atzīt, ka Sabiedrība nav sniegusi Patērētājam noslēgtajam Līgumam atbilstošu pakalpojumu, PTAC atzīmē, ka saskaņā ar PTAL 14.panta otrās daļas noteikumiem pakalpojums neatbilst līguma noteikumiem, ja: 1) to sniedzot, nav ievērotas normatīvo aktu vai normatīvtehnisko dokumentu prasības vai tam ir citi trūkumi; 2) par to sniegta maldinoša, nepatiesa, nepilnīga vai neskaidra (nesalasāma) informācija vai tā nav sniegta vispār un tāpēc pakalpojumu nav iespējams izmantot paredzētajam nolūkam vai arī tas rada vai radīt apdraudējumu patērētāja mantai veselībai, dzīvībai vai videi.

Izvērtējot lietā esošos materiālus, PTAC konstatē, ka lietā nav konstatējams neviens no PTAL 14.panta otrajā daļā minētajiem apstākļiem. Līdz ar to PTAC nav iespējams atzīt konkrētā Patērētājam sniegtā pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem.

Vienlaikus PTAC norāda, ka gadījumā, ja Patērētāja uzskata, ka Sabiedrība nav izpildījusi ar Līgumu uzņemtās saistības, Patērētājam saskaņā ar

Civilprocesa likuma 1.pantu ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

12. Pieņemot šo lēmumu, PTAC ņem vērā to, ka Sabiedrība nav iesniegusi PTAC nekādu apliecinājumu (līguma projektu) tam, ka šobrīd Sabiedrība patērētājiem piedāvā līguma projektu, kas atbilst patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Vadoties no augstāk minētā un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta otro daļu, 6.panta trešās daļas 1., 4., 7.punktiem, 6.panta ceturto, piekto, sesto, septīto, astoto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 2.punktu, **PTAC uzdod** SIA „AVA INVEST:

- 1) pārtraukt pildīt netaisnīgos **Līguma 4.1. un 7.2.punktu** noteikumus ar Patērētāju un tāda paša satura līguma noteikumus ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos, kurus SIA „AVA INVEST” un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
- 2) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža izslēgt no patērētājiem piedāvātajiem līgumu projektiem tāda paša satura līguma noteikumus kā **Līguma 7.2.punkta** noteikums un grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura līguma noteikumus kā **Līguma 3.1.2. un 4.1.punktu** noteikumi;
- 3) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 2.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādātos līguma projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, K.Valdemāra ielā 157.

Direktore

(paraksts)

B.Vītoliņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS